



LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

“Jag känner mig otillräcklig, jag bara släcker bränder”

En kvalitativ studie om skolkuratorns roll i arbetet mot mobbning

Nikita Åström

Kandidatuppsats (SOPA 63)

VT 2022

Handledare: Lars Crusefalk

Abstract

Author: Nikita Åström

Title: "I feel insufficient, I'm only extinguishing fires" School counsellors role in the work against bullying

Supervisor: Lars Crusefalk

Assessor: Carina Gallo

The aim of this study was to examine how school counsellors perceived their role within the schools various work against bullying and which impact their work environment had on their role. Because the study aimed to study the school counsellor's role, a role theory was used to analyse the empirical material. This was a qualitative study done through five semistructured interviews with school counsellors from two big municipalities in Skåne. The study found that all school counsellors perceived their role as multifaceted as they worked with individuals, groups and on an organisational level. Their role was different depending on if they worked with students, teachers or in the student health team. The school counsellors also acknowledged that they were responsible for a huge number of students, that in combination with a lack of time had a big impact on how involved they could be in the different forms of anti-bullying work within the different levels. In conclusion working as a school counsellor did not mean that they only had one role but several as the extent of their work resulted in a role-set of different roles, based on where they were working and how much time they had.

Key word: school counsellors, bullying, role

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	4
1.1 Syfte	8
1.2 Frågeställningar	8
2. Kunskapsläge	8
2.1 Skolkuratorns arbetsuppgifter	9
2.2 Skolkuratorns insatser	11
2.3 Arbetet mot mobbning	12
2.4 Elevhälsans arbete	13
3. Teori	15
4. Metod	18
4.1 Förförståelse	18
4.2 Val av metod	19
4.2.1 Semistrukturerade intervjuer	21
4.3 Urval	22
4.3.1 Intervjupersonerna	23
4.4 Tillvägagångssätt	24
4.5 Analysförfarande	25
4.6 Tillförlitlighet, reliabilitet och validitet	25
4.7 Etiska övervägande	26
5. Analys	27
Kurators upplevda roll i skolans organisation	27
Samverkande insatser inom organisationen	31
Arbetsmiljöns påverkan på insatser	35
6. Diskussion	37
7. Källförteckning	40
8. Bilagor	42

1. Problemformulering

Unga blir utsatta för mobbning i skolan, på fritiden och på nätet i större omfattning än tidigare. För vissa elever pågår utsattheten i flera år, något som kan få förödande konsekvenser för den fysiska och psykiska hälsan och är ett stort samhällsproblem som drabbar folkhälsan. Detta är något som Friends rapporterar i Friendsrapporten 2021. Friends är en barnrättsorganisation som är icke vinstdrivande och kommer varje år ut med en rapport med sammanställd data från årets kartläggning över tryggheten på skolor runt om i landet. De fortsätter i rapporten med att skriva att det är av yttersta vikt att uppmärksamma och stötta dessa barn, samt ge utrymme för ett främjande och förebyggande arbete mot kränkningar och mobbning (Friends, 2021, s. 12). Utifrån rapporten går det tydligt att se att många barn fortfarande upplever kränkningar och trakasserier. Rapporten visar att en av tio elever i mellanstadiet har någon gång upplevt att de blivit mobbade. Enligt Olweus och Limber (2017) ska tre krav uppfyllas för att kunna kalla det mobbning. Först måste det varit ett medvetet, negativt och oönskat beteende, detta beteende måste tillhöra ett upprepande mönster och ska förekomma i ett förhållande som kännetecknas av en maktobalans som gynnar förövaren/mobbaren. Olweus och Limber anser att denna definition av mobbning tydligt visar att mobbning ofta kan anses vara en form av övergrepp av kamraterna (Olweus & Limber, 2017, s. 139). Om man räknar på det i siffror är det ungefär 170 000 elever som upplevt att de har blivit utsatta för mobbning, kränkningar och trakasserier.

Trots att mobbning och alla former av kränkande och diskriminerande behandling är förbjudna enligt skollagen (SFS 2010:800) och diskrimineringslagen (SFS 2008:567) så förekommer det fortfarande. Friends säger att mobbning, diskriminering, utfrysning och till och med fysiskt våld är vanliga inslag dagligen för många barn. Moore et. al. (2017) har i en systematisk meta-analys sett att suicidförsök bland unga ökade trefaldigt om de hade utsatts för mobbning, suicidförsöken ökade fyrfaldigt om mobbningen hade varit frekvent. Även om all mobbning inte leder till suicid så får det andra stora och långvariga konsekvenser. Moore et. al. har även dragit slutsatsen att det finns ett signifikant orsakssamband mellan mobbning och allvarliga hälsokonsekvenser. Meta-analysen visar att det är en stor risk att unga som utsätts för mobbning utvecklar depression, olika ångestsyndrom, självskadebeteende, ensamhet och social isolering. Man såg även en koppling mellan mobbning och PTSD hos barn. Moore et. al.

rapporterar även att de sett en ökning av psykosomatiska symptom hos barn som blivit utsatta för mobbning, vanligast är ont i magen och ryggen, huvudvärk, yrsel och sömnsvårigheter.

Akademikerförbundet SSR diskuterar i en rapport (2014) att media och utbildningspolitiken så ensidigt talar om mindre klasser, fler lärare, pedagogiska specialister och höjda lärarlöner för att lösa skolans problem. Sällan talar media om behovet av fler skolkuratorer och ökad psykosocial kompetens i skolan. Skolkuratorerna nämns väldigt sällan överlag i artiklar gällande mobbning. Läser man vad regeringen vill satsa på inom skolväsendet år 2022 så vill de satsa på högre kunskapsresultat, fler utbildade lärare och ökad jämlikhet i skolan. Frågan är hur de tänker göra det. Menestrel (2020) har kommit fram till att mobbning inte bara får hälsokonsekvenser utan man har även sett samband mellan låga kunskapsresultat i skolan och mobbning samt en ökning av frånvaro hos unga som utsätts för mobbning. Unga som har blivit utsatta under en längre tid löper även större risk för att hamna i ett långvarigt utanförskap.

Skolkuratorn är skolans psykosociala expert och skollagen (SFS 2010:800) säger att elever ska ha "tillgång till" en skolkurator. Dock finns det inga riktlinjer för vad "tillgång till" innebär vilket har lett till att skolkuratorer är överbelastade då skolor har tolkat "tillgång till" olika. Följden är att skolkuratorerna inte kan vara tillgängliga för eleverna när de behöver dem. Akademikern diskuterar i en artikel (2021) att nästan var åttonde skolkurator ansvarar för fyra eller fler skolor. 80% av skolkuratorerna har ansvaret för över 300 elever, i artikeln redovisas det att snittet ligger på runt 450 elever per skolkurator. För att skolkuratorn ska hinna med förebyggande insatser anser Akademikerförbundet SSR att de ska ansvara för max 300 elever. Detta diskuteras även i en artikel i skolvärlden (2019) som uttrycker att situationen för landets skolkuratorer är desperat. De menar att sju av tio skolkuratorer har så hög arbetsbelastning att de inte hinner eller knappt hinner med sina arbetsuppgifter. Enligt skollagen (SFS 2010:800) ska elevhälsans arbete främst vara förebyggande, men artikeln uttrycker att nio av tio skolkuratorers arbete är akutstyrt och 67% av skolkuratorer anser att de inte hinner med att arbeta förebyggande i den utsträckning de hade velat.

Att förebygga mobbning, trakasserier och kränkande behandling är en av elevhälsans viktigaste uppgifter, då inget barn ska må dåligt och vara orolig över att gå till skolan eller undvika skolan helt och hållet menar Gustafsson (2009). Skolkuratorn är en av de viktigaste

personerna i elevhälsoteamet och ansvarar för omvårdnads kompetenser och sociala samt psykosociala färdigheter (Gustafsson, 2009, s. 133ff). Det är särskilt viktigt att skolkuratoren är närvarande och tillgänglig och därmed aktivt kan bidra till arbetet med att reducera mobbning till ett minimum då siffrorna över hur många barn och ungdomar som utsätts för mobbning är höga (ibid.). Skollagen (SFS 2010:800) beskriver att alla skolor ska ha ett elevhälsoteam som eleverna på skolan ska ha tillgång till och som innefattar ett samarbete mellan yrkesprofessioner med olika inriktningar och ansvarsområden. Elevhälsoteam beskrivs som en resurs som ska ansvara för att skapa väl fungerande undervisningssituationer, skapa trygga och mentalt hälsosamma skolmiljöer samt stödja elevernas utveckling mot de mål som utbildningen kräver att man når.

Skollagen (SFS 2010:800) beskriver en övergripande förklaring till det uppdrag skolkuratorer förväntas utföra där man kan utläsa att professionen ska bidra med ett psykosocialt perspektiv till skolverksamheten. Akademikerförbundet SSR förtydligar att skolkuratoren ska vara skolans psykosociala expert och är utbildad för att se eleven i hela sitt sammanhang. Att se eleven i hela sitt sammanhang innebär att förstå och ta reda på hur eleven har det inte bara i klassen utan på fritiden och i hemmet också. Deras uppdrag innebär även att föra in psykosocialt arbete för att bidra till att elever uppnår kunskapsmålen. Det innebär också att arbeta förebyggande så att problem inte ska uppstå eller förvärras. Akademikerförbundet SSR menar att skolkuratoren också ska arbeta med skolans värdegrundsarbete, likabehandlingsplaner, handlingsplaner för ökad närvaro, krishantering, mot droger, mobbning och att handleda lärare i psykosociala frågor. Allt för att undanröja hinder för elevers lärande, för att elever ska må bra och utvecklas positivt enligt skolans mål om ”kunskap, fostran, hälsa”. Men hur detta ska göras är enligt Akademikerförbundet SSR inte självklart när skolkuratoren är helt ensam i sin profession bland övrig personal på skolan som består främst av pedagoger.

D-Wester (2005) menar att rollen som skolkurator är komplex där skolkuratoren är den enda socionomen på skolan och deras specifika kompetenser bör användas för elevernas bästa. D-Wester menar att deras kompetens ska både användas i elevkontakter och organisatoriskt, det vill säga i elevhälsoteamet, när det kommer till arbete mot mobbning. Med elevkontakter innebär det att arbeta dels utifrån individperspektiv, med fokus på den enskilda eleven; dels utifrån ett grupperspektiv, där skolkuratoren arbetar med grupper. Skolkuratoren har även som

uppgift att arbeta med förebyggande insatser som till del innebär att skolkuratoren ska bidra till att utveckla skolans trygga miljö (D-Wester 2005, s.11f). Denna mångtydighet i skolkuratorns roll samt oklara riktlinjer i arbetet är ett möjligt hinder när mobbning uppstår. Med detta menar D-Wester att det kan vara oklart hur arbetet mot mobbning ska bedrivas utifrån skolkuratorns roll beroende på bristande föreskrifter om vad skolkuratorns roll i arbetet mot mobbning innebär. Mobbning, kränkningar och trakasserier påverkar unga på många olika sätt och dess konsekvenser för elevernas skolgång och skolsituation kan bli väldigt omfattande om mobbningen pågår under en längre tid. D- Wester beskriver det som skolkuratoren är verksam i ett system som till stor del har ett annat synsätt, förhållningssätt och arbetssätt än socionomens ursprungliga (D-Wester 2005, s.11f).

Vad forskning som Moore et.al (2017), Menestrel (2020) och D-Wester (2005) kan komma överens om är att mobbning är ett problem som påverkar unga mycket. Det kan ge konsekvenser som psykisk ohälsa och kan ha stor inverkan på de ungas skolgång, speciellt om det pågår under en längre tid. Forskningen, som dessa författare gjort, diskuterar hur det behövs göras något åt mobbningsproblemet eftersom undersökningar visar på att mobbning fortfarande förekommer ofta och visar ingen trend på att minska. Att sätta in insatser för att bekämpa och förebygga mobbning, menar de, bör ske i skolan då det blir lättare att nå majoriteten av de unga då de alla är samlade på ett och samma ställe. Eftersom mobbning är en fråga som i första hand berör de sociala och psykosociala aspekterna av ungas liv bör skolkuratoren ha den centrala rollen i arbetet med att motverka och bekämpa mobbning. Detta visar D-Westers text som uttrycker att skolkuratoren sammanfattningsvis har ett centralt ansvar för den sociala och psykosociala delen av skolan. Skolkuratorns centrala roll i arbetet mot mobbning försvåras dock av att rollen även blir perifer, till följd av att skolkuratoren är den enda socionomen bland övrig personal i skolan som till störst del består av pedagoger. Skolkuratoren som ensam aktör i en verksamhet som är så pass stor som skolan ändå är, kan inte själv ansvara för arbetet mot mobbning. Det är dessutom pedagogerna som träffar eleverna flera gånger om dagen vilket betyder att de har sådan kunskap om eleverna som skolkuratoren mest troligt brister i. Vilket kan få följder för deras roll. (Moore et.al, 2017; Menestrel, 2020 & D-Wester, 2005) Det finns inte heller några specifika föreskrifter för skolkuratorns arbetsuppgifter men skolkuratoren är den enda socionom på skolan vars specifika kompetenser borde användas för elevernas bästa. Vad som framgår är att skolkuratorns kompetens ska

användas i mobbningsarbetet riktat till eleverna men även på ett organisatoriskt plan, det vill säga i elevhälsoteamet. Sammanfattat har Moore et.al (2017), Menestrel (2020) och D-Wester (2005) kommit fram till att arbetet mot mobbning är viktigt och ska bedrivas inom skolan med hjälp av skolkuratoren. Mångtydighet i skolkuratorns roll samt oklara riktlinjer i arbetet kan dock bli ett hinder när mobbning uppstår. Det innebär att beroende på bristande föreskrifter om vilken roll skolkuratoren har i arbetet mot mobbning kan göra det oklart för hur mobbningsarbetet ska bedrivas utifrån skolkuratorns perspektiv. Vilket i sin tur innebär att det är viktigt att få ett förtydligande i skolkuratorns roll för att kunna förbättra mobbningsarbetet.

1.1 Syfte

Syftet med denna text är att belysa hur skolkuratoren uppfattar sin roll i arbetet mot mobbning samt hur de upplever att arbetsmiljön påverkar deras roll.

1.2 Frågeställningar

Hur upplever skolkuratorer sin roll i skolans arbete mot mobbning?

Hur upplever skolkuratoren att arbetsmiljön påverkar deras roll i det förebyggande arbetet?

2. Kunskapsläge

Svensk forskning om skolkuratorns roll och arbete är begränsad och på grund av detta har jag valt att utöka sökningen för att inkludera internationell forskning som ett komplement till den svenska. Den forskning jag valt att använda är relevant och bidrar med större kunskap och förståelse för såväl mobbning som skolkuratorns arbete, yrkesroll och arbetsuppgifter. För att hitta artiklar har jag valt att använda mig av sökbaserna Lubsearch och Googlescholar.

Sökorden som har använts var skolkurator, roll, mobbning, kränkande behandling, kurator, school counselor, bullying, role. För att avgränsa artiklarna valde jag enbart artiklar som var peer-reviewed.

2.1 Skolkuratorns arbetsuppgifter

Att skolkuratoren ska vara delaktig i skolans verksamhet visar forskning tydligt. Backlund (2007) anser att skolans syfte inte enbart är att ge barn en utbildning utan ska bland annat

hjälpa barnen att utveckla sin sociala kompetens och sin självbild. Därför menar Backlund att skolan bör anses vara en arena där socialt arbete utförs (Backlund, 2007, s. 17). Skolkuratoren är den person inom skolan som utifrån sin utbildning besitter breda kunskaper inom det sociala området. Vilket gör skolkuratoren till en central och ibland naturlig del i skolans arbete med att stödja barnen, Backlund menar även att skolkuratoren, genom sin tvärvetenskaplig kompetens, blir skolans representant för socialt arbete (Backlund, 2007, s. 29).

Isaksson (2014) uttrycker att skolkuratorns uppdrag är relativt vagt formulerat från statens sida samtidigt som det råder en osäkerhet kring vilka uppdrag som generellt kännetecknar socionomyrket. Organisatoriskt menar Isaksson att skolkuratoren ofta är ensam i sin profession i en verksamhet som är tänkt att utbilda barn, där pedagoger utgör den profession med störst antal. Skolkuratorns jurisdiktion och legitimitet blir därför i vissa avseenden problematiska och kan få följder för det handlingsutrymme skolkuratorerna kan tilldelas. Isaksson menar att handlingsutrymmet för en socialsekreterare jämförelsevis blir mindre problematiskt eftersom deras arbetsuppgifter är mer tydligt formulerade. Socialsekreterare behöver till skillnad från skolkuratoren dessutom inte ta hänsyn till andra professioner i samma utsträckning (Isaksson, 2014, s. 47f.).

Som Isaksson nämner, så menar D-Wester (2005) att som socionom kan arbetet inom skolan ofta bli svårt och otydligt, eftersom övrig personal på skolan inte besitter samma kunskap så blir skolkuratoren ensam i sin profession. D-Wester beskriver skolan som "pedagogernas arena" och menar på att skolan som arbetsplats skiljer sig stort från socionomers ursprungliga kunskapsmiljö. Där det arbetssätt, synsätt och förhållningssätt som skolan använder och arbetar utifrån skiljer sig från det en socionom får lära sig i sin utbildning (D-Wester 2005 s.11ff). Detta visar sig även tydligt i hur man ser på de olika yrkesrollerna. Pedagogernas yrkesroll och arbetsuppgifter ifrågasätts inte på samma sätt som skolkuratorns. Pedagogernas arbetsuppgifter känns självklara då de är tydligt definierade, men detsamma gäller inte för skolkuratorns arbetsuppgifter. Skolkuratoren är därför ibland i behov av att förklara och tydliggöra vilka arbetsuppgifter de har (ibid.).

Isaksson (2014) har angett alla de arbetsuppgifter som anses ingå i skolkuratorns arbete och grundar detta i lagtexter, policybeslut samt undersökningar av skolkuratorers faktiska

yrkesverksamhet. Rent generellt ska skolkuratorn arbeta med elever på individ- och gruppnivå men även arbeta på organisatorisk nivå. De ska även arbeta samverkande inom skolan och bidra med handledning och konsultation till lärare. Till sist ska skolkuratorer arbeta förebyggande (Isaksson, 2014, s. 50f.). Att bidra med handledning och konsultation till pedagogerna beskriver skolkuratorerna i Isakssons studie, är den uppgift som tar mycket av deras tid. Detta sker ofta inte formellt utan uppstår spontant när pedagogerna känner att de behöver skolkuratorns kompetens. Att pedagogerna är i behov av att "bolla tankar" med skolkuratorn, menar Isaksson tyder på att det finns en tillit till och ett behov av skolkuratorns kompetens (Isaksson, 2014, s. 53f.). Även Jansson (2018) uttrycker att skolkuratorn handleder och konsulterar med resterande skolpersonal för att pedagogerna ska kunna arbeta i klassrummet med tidiga insatser (Jansson, 2018, s. 47).

I skolan är det arbetsbeskrivningen som reglerar skolkuratorns arbetsuppgifterna och ger dessa en legitimitet. Isaksson (2014) berättar att skolkuratorer hon intervjuat anser att otydliga arbetsbeskrivningar begränsar deras arbete, speciellt de arbetsuppgifter som rör samverkan med annan personal. En konsekvens av otydliga arbetsbeskrivningar är att det uppstår tillfällen för förhandlingar med andra professioner, främst pedagoger, om skolkuratorns jurisdiktion. Isaksson menar att diskussionen gällande arbetsbeskrivningen indikerar att skolkuratorn är i behov av ett "formellt redskap" för att hävda och försvara sin jurisdiktion (Isaksson, 2014, s. 53).

Bolin (2011) har undersökt samarbetsprocesser mellan socialarbetare och lärare i samband med ett samlokaliserat interprofessionellt samarbete vid en resursskola. En av dessa processer innebar att professioner systematiskt och ömsesidigt utför varandras professionsspecifika arbetsuppgifter. Bolin menar att skolkuratorn kan genomföra en lektion på uppdrag av pedagogen medan pedagogen kan genomföra en aktivitet som skolkuratorn planerat. Varje profession behåller sin yrkesidentitet vilket möjliggörs genom att professionerna skiljer på vem som planerar och ansvarar för en arbetsuppgift och vem som utför uppgiften. För att kunna fullgöra sitt uppdrag uppstår ett ömsesidigt beroende där professionerna förhandlar fram en social ordning som kännetecknas av en gemensam struktur, teknologi och praktikideologi. Bolin undersökte även hur skolkuratorer och pedagoger upprätthåller jurisdiktionen över professionernas enskilda arbetsuppgifter. Skolkuratorerna uttryckte att de ansåg att olika typer

av samtal var centrala för deras profession, för att hävda jurisdiktion var det viktigt att de hade egna samtalsrum att arbeta ur. Bolin menar även att skolkuratorns professionella identitet utmärktes av att de hade ”ett engagemang för att arbeta i ett skolsammanhang och att hjälpa till med allt”, men även att de hade ”en beredskap att fatta självständiga beslut” (Bolin, 2011, s. 174).

2.2 Skolkuratorns insatser

För att kunna analysera hur skolkuratorerna upplever sin roll i skolans arbete mot kränkande behandling underlättar det med lite bakgrundsinformation om vad skolkuratorerna gör mer konkret. Isaksson (2016) har i sin avhandling sammanfattat hur skolkuratorer i flertalet studier har beskrivit sitt arbete. Gunilla Jansson (2018) beskriver yrkesrollens komplexitet i att skolkuratoren har i sin profession att se och ta hänsyn till hela ledet. Från individ till grupp till organisation och arbetar utifrån detta med elever både individuellt och i grupp, då skolkuratoren är verksam på fler än ett plan. Det kan betyda att ha elever som kommer och är i behov av stöttning (Jansson, 2018, s. 47). Isaksson nämner att skolkuratorer arbetar med individbaserade insatser som att hjälpa elever med olika typer av beteendeproblem, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, depression och ångestproblematik. Skolkuratorer möter också elever med sociala och emotionella problem till följd av dövhet och hörselnedsättning. Isaksson uttrycker även att skolkuratorer arbetar med skolrelaterade problem som mobbning och skolkning. Isaksson uttrycker att interventioner som sker på olika nivåer, som riktar sig till eleven, skolan, föräldrar och grannskapet, är effektiva i arbetet. Där interventionerna enligt Jansson kan innebära att gå ut i klassrummen och prata med hela klasser om ämnen och problem som alla kan relatera till. Eller använder sig av lösningsfokuserad intervention, som Isaksson nämner, för att ta tag i och motverka störande beteende i klassrummet, som inkluderade insatser både till elever och pedagoger och visade sig ha positiv effekt och ledde till ett bättre uppförande i klassrummet (Isaksson, 2016, s. 17f.). Enligt Jansson har skolkuratorer även i sin profession kompetens kring sammanhang och relationer och arbetar därför även med frågor som rör arbets- och skolmiljö och med frågor som rör diskrimineringslagen. Hon menar att skolkuratoren även ska ansvara för skolans värdegrundsarbete och arbeta med likabehandlingsplaner, handlingsplaner för ökad närvaro samt krishantering (Jansson, 2018, s. 47). Isaksson nämner även att skolkuratorerna arbetar

med insatser som är inriktade mot sociala problem utanför skolan som påverkar elevens skolgång. Som att hjälpa elever som lever i hemlöshet, barn som far illa på grund av våld, vanvård och försummelse i hemmet, eller är placerade i fosterhem. Skolkuratorers val mellan interventioner på individ-, grupp- eller systemnivå kan kopplas till faktorer som ärendemängd och elevers ålder (Isaksson, 2016, s. 18f.).

2.3 Arbetet mot mobbning

Skolans pedagoger är de som oftast stöter på mobbning först i skolan. Men som Menestrel (2020) diskuterar så saknas det ofta en samsyn mellan elevers och pedagogers uppfattningar av mobbning. Det finns studier som visat att pedagoger underskattar mobbnings påverkan och dess förekomst. Elever och pedagoger rapporterar dessutom att pedagoger inte vet hur de effektivt kan och ska ingripa, vilket stoppar elever från att söka hjälp och bidrar även till att lärare ignorerar mobbning (Menestrel, 2020). Därför är skolkuratorns roll så viktig för eleverna och arbetet mot mobbning.

Cunningham och Whitten (2007) uttrycker att reducering av mobbning ofta kräver många och långvariga interventioner. De menar att det är av stor vikt att engagera många aktörer som kan vara verksamma på flera plan. Det vill säga hela skolan engageras, både elever och personal men även elevernas vårdnadshavare. Författarna anser att det, för att ta itu med mobbning, krävs ett tillvägagångssätt som erkänner problemets komplexitet. Effektiva metoder för att förebygga våld och mobbning i skolan kännetecknas av flera insatser som syftar till att förändra individer och system och som stöds av samarbete mellan all skolpersonal (Cunningham & Whitten, 2007, s.13f). Cunningham och Whitten noterar även att det är av vikt att konstruera kulturer på skolan som är oförenliga med våld och hot, än att förlita sig på tillägg i läroplanen och snäva tillvägagångssätt för kompetensträning. Heltäckande förhållningssätt med både systematiska och individuella insatser är förenliga med metoder som förespråkar förebyggande av ett antal ungdomar problembeteenden. Som även kan integreras med andra skolbaserade övergripande planer för att främja hälsosamt prosocialt beteende som arbete mot säkra och drogfria skolor (Cunningham & Whitten, 2007).

Cunningham och Whitten (2007) diskuterar vidare om Olweus mobbningsförebyggande plan som var den första heltäckande interventionsplanen som användes. Den har nu blivit mallen för våld och mobbningsförebyggande arbete eftersom den har bevisad effektivitet i att minska mängden våld och mobbning. Olweus plan innefattar exempelvis att pedagoger ökar sin medvetenhet om problemet samt uppmärksamma när det förekommer mobbning bland eleverna. Utbildning kring mobbnings dynamik, hur det manifesterar sig i skolmiljön samt vilken information de specifikt i sin roll behöver för att kunna agera. Detta borde vara en av skolkuratorns arbetsuppgifter menar författarna, då skolkuratoren bör vara en person som ansvarar för skolans sociala frågor (Cunningham & Whitten, 2007, s.16f). Skolkuratoren bör även organisera och involvera alla skolans aktörer i en grupp som fokuserar på det förebyggande arbetet mot mobbning. Som att utveckla strategier för påverka skol- och klassrumsmiljön till att främja en positiv miljö (Cunningham & Whitten, 2007).

2.4 Elevhälsans arbete

Skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete förändrades när det skedde en ändring i skollagen 2010. Då blev det lagstiftat att elever har rätt att få tillgång till medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser i en samlad elevhälsa. Därför består elevhälsan främst av skolläkare, skolsjuksköterska, skolpsykolog, skolkurator och specialpedagoger. Men begreppet "tillgång till" innebär inte alltid att där måste finnas skolkurator eller någon av de andra nämnda professionerna på plats i skolan. Hur mycket personal och vilken kompetens elevhälsan ska ha bedöms av huvudmannen utifrån lokala behov och förutsättningar. Men det måste finnas tillgång till personal inom elevhälsan med den kompetens som krävs för att skolan ska kunna ge eleverna de insatser de behöver (Skolverket, 2021). Alla professioner som ingår i elevhälsan är specialiserade professionella undergrupper som är verksamma i en organisation där de flesta av dem har en perifer roll i förhållande till grupper som utför organisationens kärnverksamhet. Som Hjärne (2018) nämner är den forskning som finns om elevhälsans arbete, trots att elevhälsan har en väldigt central roll i skolan, mycket bristfällig i Sverige. Av den forskning som finns har den till största del dessutom bedrivits innan den nya skollagen implementerades år 2011. Skolkuratoren är även den profession som det har forskats minst om (Hjärne, 2018).

Enligt Skolverket (2021) är syftet med elevhälsan att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleverna. För att nå detta mål så arbetar elevhälsan som innefattar olika professioner med olika kompetenser tillsammans. Elevhälsan har olika roller i skolan men deras främsta roll är att verka förebyggande och hälsofrämjande. Vilket innebär att de ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Därför är elevhälsans roll viktig när det gäller generella frågor om elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund (Skolverket, 2021). Detta arbete kan vara genom arbete mot alkohol och droger eller arbete för att kränkande behandling. Elevhälsan går även in och försöker ta bort hinder för individuella elevers lärande och utveckling då det är elevhälsans ansvar att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolkuratoren kan exempelvis vara involverade i att arbeta förebyggande och hälsofrämjande mot kränkande behandling (Skolverket, 2021).

Den nya elevhälsan skulle arbeta med långsiktiga förebyggande och hälsofrämjande åtgärder i skolan. Men så har det inte blivit. Akademikerförbundet SSRs undersökning visade även att 75% av skolkuratorer behövde välja bort de förebyggande arbetet på grund av den för höga arbetsbelastningen samt tidsbrist, 90 % rapporterade att de inte kunde utföra sitt arbete enligt planering (Akademikerförbundet SSR). Törnsén (2010) rapporterar att kommuner på grund av nedskärningar har börjat att endast erbjuda den elevhälsa som hittills varit lagstadgad.

Nedskärningarna handlar om tid och om kompetens, konsekvenserna av detta syns tydligt i de kommunala skolorna. Törnsén nämner en skola med ca 2 500 elever på skolan samtidigt som elevhälsan endast består av skolsköterskor och fem skolkuratorer. Detta innebär att kuratorerna har cirka 500 elever som de är ansvariga för (Törnsén, 2010, s. 8). Akademikerförbundet SSR har i en undersökning kommit fram till att 300 elever är maxantalet elever att ha ansvar över för att kunna göra ett gott arbete. Törnsén nämner att nedskärningarna i kommunerna har lett till att elever faller mellan stolarna, både lärare och elevhälsans personal uppger att det finns ett behov av mer kuratorskompetens på skolan för elevernas skull och för deras skolresultat. Även lärare uttryckte ett eget behov av heltidskuratorer på skolan. Då de upplevde att de behöver handledning och stöd i jobbet med elevhälsofrågor. Även Isaksson (2014) nämner hur detta har påverkat skolkuratoren, hon menar att olika typer individbaserade insatser begränsas till följd av nedskärningarna. Utrymmet för det förebyggande arbetet, som varit tänkt att vara elevhälsans huvudsakliga uppgift, blir mindre vilket i tur innebär att det akutstyrda arbetet ökar (Isaksson, 2014, s. 56.).

3. Teori

Då denna studie syftar på att undersöka och belysa skolkuratorns roll i arbetet mot mobbning så kommer rollteorin att användas för att analysera det som framkommer i den insamlade empirin.

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) definierar roller utifrån hur de samspelar med andra aktörer i sociala sammanhang. Denna roll kan fungera som en position i ett socialt system, där de har en funktion, rättigheter och skyldigheter. Oavsett vilken roll en person har, ifall den är privat eller om det är en yrkesroll, så menar Svensson, Johnsson och Laanemets att det ställs förväntningar som blir definierade av det sociala sammanhanget. Svensson, Johnsson och Laanemets uppger att roller även kan ses som överenskommelser som växer fram mellan individer. De betonar det ömsesidiga förhållandet och interaktionen som existerar mellan samhälle och individ. Där roller är relaterade till ett ömsesidigt utbyte med varandra genom personliga upplevelser och relationer, andra sociala nätverk eller institutioner. Vilket innebär att roller inte är av en statisk karaktär utan kan förändras utifrån situationer och tid (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 95f.).

Yrkesroller är en social roll som har en särskild position i en organisation som är styrd av formella regler och beskrivningar, som lagstiftning (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 95f.). Svensson, Johnsson och Laanemets menar att det är samspelet mellan individens tidigare erfarenheter och professionens egna förväntningar, men även samspelet mellan organisationens uppdrag och brukarnas behov, som formar en yrkesroll. Detta samspel leder till att yrkesroller ser olika ut i olika organisationer även på grund av att de som innehar rollen uppfyller dem olika (ibid.). I förhållande till en yrkesroll diskuterar Svensson, Johnsson och Laanemets skapandet av en yrkesidentitet. De menar att yrkesidentiteten inte är bunden till en organisation utan är formad av tidigare erfarenheter och av institutionaliserade uppfattningar, det är den bild som socionomen bär med sig av sig själv som yrkesperson. Denna yrkesidentitet är individuell och hjälper till att forma och fylla den personliga aspekten av yrkesrollen (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 101.).

Även Thornberg (2020) diskuterar roller utifrån sociala sammanhang och menar att roller definierar människans plats inom en social struktur. Termen hänvisar till de beteenden som förväntas av den person som har en särskild position i gruppen. Thornberg menar även att roller berättar hur individer ska bete sig och hur de förhåller sig i relation till varandra. Roller existerar endast i relation till andra roller (Thornberg, 2020, s. 38). När människor hamnar i grupper får de olika uppgifter och har olika sätt att bete sig, de tillskrivs varsin roll. I en arbetsgrupp så är rollerna mer karaktäristiska och en roll skulle kunna vara den ambitiösa eller ledaren eller den tysta. I en formell grupp, som en arbetsplats, så finns det formella roller. Dessa roller skiljer sig från rollerna i en arbetsgrupp och är istället specifika roller, som baseras på uppgifter och ofta har en skriftlig beskrivning. Skolkurator, lärare, rektor och elev är exempel på formella roller. Thornberg uppger att det även finns informella roller, dessa roller är mer outtalade (Thornberg, 2020, s. 39). Thornberg diskuterar även hur roller kan leda till konflikter, som kan ske när det finns en inkongruens mellan den förväntade rollen, den utförda rollen och den upplevda rollen. Vilket Thornberg menar kan leda till tre saker. Antingen så pressas rollinnehavaren att rätta sig efter vad gruppen förväntar sig, eller så omförhandlas rollerna, eller så lämnar rollinnehavaren rollen helt och hållet (Thornberg, 2020, s. 39). I skolkuratorns fall kan det betyda att en oerfaren kurator lätt blir klämd mellan de olika förväntningarna på utövandet av kurators roll på skolan, speciellt med tanke på arbete mot mobbning.

Merton (1968) diskuterade hur individens status organiserades inom en social struktur, utifrån begreppet *role-set* som betyder rolluppsättning. Social status förknippas vanligtvis med roller där omgivningen, utifrån den roll som innehas, ställer förväntningar på individen. Alla besitter olika roller genom livet och inom varje roll finns det mer än en status, vilket leder till att det ställs olika förväntningar på individer beroende på den status som rollen innebär i det sociala sammanhanget (Merton, 1968, s.54f). Precis som Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) så diskuterar även Merton hur statusen som en roll ger motsvarar en position i ett socialt system. Merton visar på hur roller, förväntningar och status är länkade med och hjälper till att utveckla varandra i en social struktur. Social status och social roll anser Merton vara essentiella begrepp för att kunna definiera social struktur. Merton menar att status är den position inom den sociala strukturen som en individ besitter baserat på deras roll och förväntningar på denna. Detta innebär att social status kan ses som en rad rolluppsättningar

som hjälper till att utforma en social struktur. Samtidigt så betyder olika roller olika status (Merton 1968 s.422f).

Skau (2018) diskuterar rollen "hjälpare" som avser människor som utför olika former av stödjande, vägledande, rådgivande, vårdande eller livräddande handlingar gentemot andra. Hon uttrycker att den professionella hjälparrollen innebär att de hjälpande handlingarna sker i form av avlönat arbete. Handlingarna bygger på professionens egna specifika kunskap som även regleras av ett offentligt ramverk och lagstiftning. Skau menar att det kan uppstå konflikt mellan lojalitet mot yrket och lojaliteten till klienterna, hos hjälparrollen. Att hjälpa sina brukare att välja de bästa möjliga handlingsalternativen, är ett av syftena för den professionella hjälparrollen. Men de är samtidigt anställda som en representant för en offentlig organisation som har regler och lagar att följa, som baseras på normer och värderingar. Dessa regler och lagar kan vara uttalade men även ner skrivna i exempelvis läroplaner eller professionsetiska riktlinjer. Skau menar att man ska vara medveten om att man i hjälparrollen inte bara är hjälpare utan man utövar makt och kontroll över andra och gör värderingar utifrån olika situationer (Skau, 2018, s. 60). I en hjälparroll så ska man kunna visa upp att man har åtminstone en minimumkompetens till att ge den typ av hjälp man är ålagd att göra. Skau förtydligar att det inte endast innebär att hjälparens kompetens är förmågan att samarbeta med klienter. Utöver att ha en hjälpande roll med brukare menar Skau att det har blivit nödvändigt att kunna samarbeta med andra för att kunna utföra sin roll. Då avgränsningen mellan olika professioner och kompetensområden ofta är oklar, vilket leder till att professionernas kompetens står i ett flertydigt förhållande till varandra. Där de dels förutsätter, överlappar, kompletterar, och konkurrerar med varandra. Samarbetskompetens, kunskap om andra professioner och förmåga att samverka med dem, är enligt Skau en del av professionella hjälparrollen. (Skau, 2018, s. 40).

Eftersom skolkuratoren kan vara verksam på flera olika plan i arbetet mot mobbning, där de arbetar med eleverna, på gruppnivå när de är ute i klasser eller på en organisatorisk nivå i arbetet i elevhälsoteamet. Skolkuratorns roll kommer inte att vara likadan på alla nivåer utan kommer att ändras beroende på vilket arbete och med vem det utförs. Därför blir Mertons (1968) rollteori relevant för studien. Skolkuratorns roll måste anpassas efter den mobbningssituation som uppstår, vilket även kan ses som det sociala system som både

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) och Merton kallar för kontext. Eftersom den tidigare forskningen visar på att det finns en stor otydlighet i skolkuratorns roll och arbetsuppgifter så blir rollteorin ännu mer relevant. Att använda rollteorin som infallsvinkel kommer göra att det går att analysera skolkuratorns roll mer ingående. Detta genom att fastställa vilka roller skolkuratoren har i mobbningsarbetet och om det förekommer skillnader i vilka förväntningar som ställs på skolkuratorer gällande arbete mot mobbning.

4. Metod

Denna studie baseras på ett empiriskt material som har insamlats genom kvalitativa intervjuer med fem skolkuratorer från två stora kommuner i södra skåne. Jag kommer i detta avsnitt diskutera val av metod, ge en närmare beskrivning av mitt empiriska material samt kortfattat redogöra för analysförfarandet.

4.1 Förförståelse

Något som är viktigt att ha i åtanke när man utför en studie är sin egna förförståelse om ämnet. Johannessen, Tufte och Christoffersen (2020) menar att alla har en förförståelse, kunskaper och uppfattningar om den verklighet de lever i. Denna förförståelse används för att tolka omvärlden och detta sker oftast helt omedvetet. Men förförståelse är nödvändigt för att kunna få en förståelse av verkligheten. Forskare skiljer sig inte från allmänheten, utan deras förförståelse kommer att påverka vad de observerar, hur observationerna uppfattas samt hur de tolkas (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2020, s. 23).

Jag intresserade mig för ämnet på grund av att mobbning tidigare i år (2021) lyftes i de mediakanalerna jag har daglig tillgång till. Där skolkuratorerna inte nämndes. Själv har jag ingen personlig erfarenhet av mobbning och upprepad kränkande behandling. Men jag har gått i skolan, så jag vet att skolkuratorer existerar även om min kontakt med skolkuratoren har varit begränsad till att skolkuratoren har varit med i klassrummet när vi hade diskussioner om droger och alkohol, men det är bara svaga minnen. Så jag gick in i uppsatsskrivandet med en generell uppfattning om vad en skolkurator och mobbning är. Jag har även en förståelse för och en förväntan att skolkuratoren och mobbning har någon form av korrelation då unga som utsätts för mobbning ofta mår dåligt samt att jag vet vad en kurator gör överlag. Bortsett från att jag

förväntade mig någon form av korrelation så hade jag inte riktigt några andra förväntningar på vad resultatet skulle visa utan jag har tyckt att det har varit väldigt spännande att få lära mig mer om vad skolkuratorn gör.

4.2 Val av metod

Då syftet med min uppsats är att belysa hur skolkuratorer uppfattar sin roll i skolans arbete mot mobbning så blir det mest relevant att använda den kvalitativa metoden. Eftersom den tillåter insamlingen av skolkuratorns subjektiva upplevelser och utsagor. Bryman (2018) menar att kvalitativ forskning i grova drag är tolkande och lägger tonvikt vid analys och insamling av material bestående av ord och beskrivningar (Bryman, 2018, s. 454). Många inom den kvalitativa forskningen uttrycker att det är av intresse att uppfatta den sociala verklighet och det som händer i den på samma sätt som föremålet för forskningen upplever den. De menar att individer har förmågan att själva reflektera över den verklighet de lever i. Direkt samspel är den största förutsättningen för att kunna ta del av det som sker i en annan människas medvetande och att tillgång till en annan människa är av vikt för att få social kunskap. Detta menar Bryman är den kunskapsteoretiska ståndpunkt som ligger till grund för kvalitativ forskning (Bryman, 2018, s. 477). Det är i den miljön som empirin insamlats i som tolkningen av materialet ska utgå från. Tyngden ska ligga på deltagarnas utsagor och tolkningar av verkligheten från den miljö de befinner sig i då kontext är essentiell för kvalitativ forskning (Bryman, 2018, s. 480).

Studien har även valt att tillämpa en abduktiv ansats som Bryman menar kan se ut som en form av induktivt tänkande, det som skiljer dem åt är att den abduktiva ansatsens teoretiska beskrivning grundar sig i intervjupersonernas utsagor. Vad som är avgörande för en abduktiv ansats är att forskaren ska ha satt sig in i, förstått och beskrivit intervjupersonernas verklighet. För att sen göra en samhällsvetenskaplig redogörelse för den sociala verkligheten med avstamp i intervjupersonernas utsagor. Bryman uttrycker att det är viktigt att inte tappa bort den verklighet intervjupersonerna uttryckt när man gör sin redogörelse. Eftersom empirin samlades in först användes en abduktiv ansats för att besvara studiens frågeställningar och uppfylla studiens syfte (Bryman, 2018, s. 478). Då jag i första hand ville sätta mig in i och försöka förstå hur skolkuratorerna själva uppfattade sin roll i skolans arbete mot mobbning för att

sedan förklara och redogöra för deras utsagor med stöd av rollteorin samt vad tidigare forskning har konstaterat. Eftersom jag valde att göra på detta sätt så passade en abduktiv ansats bäst för studiens syfte. Teorin var inte en utgångspunkt för hela studien och användes inte genomgående under skrivprocessen av studiens alla delar. Främst användes teorin under bearbetningen av min empiri och hjälpte till att avgränsa vilka delar av materialet som skulle presenteras under analysen. Teorin användes även för att analysera och förklara vad studien kommit fram.

Insamlingen av data har skett genom fem kvalitativa semistrukturerade intervjuer, som beskrivs ytterligare i nästa avsnitt. Kvalitativa intervjuer valdes för denna studie är för att studien ville undersöka och lyfta hur skolkuratorerna såg på och upplevde sin roll i arbetet mot mobbning. Man kan även göra intervjuer inom den kvantitativa forskningen, där är intervjuerna mer strukturerade än vad de är inom den kvalitativa forskningen. Att använda sig av strukturerade intervjuer kan vara väldigt bra för det ökar oddsen för att forskaren får svar på alla frågor de ställer. Anledningen till att jag inte valde kvantitativa intervjuer är för att jag syftade på att undersöka hur skolkuratorerna beskrev sin roll, med strukturerade intervjuer var jag rädd för att jag inte skulle ställa de frågor som behövdes för att få ut de material som jag efterfrågade. Kvalitativa intervjuer gav mig möjligheten att ställa friare frågor och följa med i vad kuratorerna berättade. Jag hade även kunnat använda mig av observationer som metod för insamling av mitt material. Observationer ger forskaren möjlighet att gå ut och observera intervjupersonerna i deras vanliga miljö, få följa dem i deras vardagliga arbete se deras beteende och hur de agerar (Bryman, 2018, s. 340). Det som blir problematiskt med observationer är att även om jag får observera hur skolkuratorernas arbete ser ut så får jag inte fram hur de upplever sitt arbete, vilket är studiens syfte.

Kvantitativ forskning fokuserar även på forskarens uppfattning och prövar hypoteser samt möjliggör för generaliseringar om hela befolkningen. Med tanke på studiens syfte så var inte denna kunskap av vikt. Den kvalitativa forskningen ger möjlighet till att undersöka deltagarnas uppfattning och fokuserar på att analysera och tolka kontextberoende fenomen vilket är det som är viktigt för denna studie (Bryman, 2018, s. 487). Forskaren ska vara öppet inställd under insamlingen av empirin vilket gör att forskarens egna förväntningar om materialet minskar och fokus riktas istället på informanten. Vilket ökar sannolikheten att materialet som forskaren

insamlat blir fördjupad samt att empirins innebörd blir väsentlig för att besvara syfte och frågeställningar. Eftersom jag ämnade undersöka skolkuratorernas subjektiva berättelser och deras uppfattningar av deras roll i det aktiva arbetet mot mobbning, blev det kvalitativa metoder som valdes som metod för denna studie.

4.2.1 Semistrukturerade intervjuer

Intervjuer brukar vara betydligt mindre strukturerade i kvalitativ forskning än i kvantitativ. Eftersom kvalitativ forskning syftar på att undersöka intervjupersonernas upplevelser och inte på att besvara redan tydligt formade frågeställningar, brukar intervjuerna inte särskilt strukturerade. Istället brukar man forma de inledande frågeställningarna relativt generellt och lägger snarare vikt vid intervjupersonernas egna uppfattningar och synsätt (Bryman, 2018, s. 561). Semistrukturerade intervjuer är strukturerade på det sätt att forskaren då har en lista över relativt specifika teman som ska beröras. Det ostrukturerade är då att frågorna inte behöver komma i den ordning som de står i på intervjuguiden, intervjupersonerna har även en stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt. Om intervjupersonen säger något som kan vara av intresse för studien men som inte står på intervjuguiden så kan forskaren ställa andra följdfrågor, så länge som de knyter an till något som intervjupersonen sagt. Men i stort sett kommer frågorna att ställas i den ursprungliga ordningen och med den ursprungliga ordalydelsen (Bryman, 2018s. 563). Intervjuprocessen har en någorlunda struktur men är väldigt flexibel och kallas därför för semistrukturerade intervjuer. Man lägger även tonvikt i hur intervjupersonen förstår och uppfattar frågorna, det vill säga vad intervjupersonen anser vara viktigt att lyfta för att förklara fenomen, beteenden och mönster (ibid.)

Eftersom studien ämnade att undersöka hur skolkuratorerna uppfattar sin roll så var friheten och möjligheten att kunna följa upp vad intervjupersonerna berättar och ställa följdfrågor en stor anledning till varför jag valde att använda mig av semistrukturerade intervjuer. Att kunna ha någon form av struktur och mall för att skapa teman, hjälpte mig att kom ihåg att lyfta allt jag ville. Semistrukturerade intervjuer gav mig flexibiliteten att fritt följa vad intervjupersonerna tyckte var av vikt att lyfta samt deras upplevelser men ändå gav mig en struktur som såg till att alla de viktiga teman togs upp, vilket gav mig det empiriska materialet för att uppnå studiens syfte.

4.3 Urval

Bryman (2018) berättar att kvalitativ forskning ofta använder sig av ett *målstyrt* eller *målinriktat* urval jämfört med den kvantitativa forskningen som generellt föredrar ett sannolikhetsurval. Att använda ett målstyrt urval gav mig en urvalsgrupp som har en direkt koppling till det ämne och forskningsfrågor studien syftar att undersöka. Det är forskningsfrågorna menar Bryman som styr och vägleder forskaren när det kommer till att välja intervjupersoner (Bryman, 2018, s. 495). Eftersom studiens syfte var att undersöka vilken roll skolkuratoren uppfattar att de har i skolans arbete mot mobbning så användes ett målstyrt urval när det kom till att välja skolkuratorer som intervjupersoner. Med tanke på att studien syftar på att undersöka skolkuratorernas uppfattningar så är det naturligt att det var skolkuratorer som intervjuades. Ytterligare en anledning till att studien använde sig av ett målstyrt urval var för att kunna säkerställa att intervjupersonerna kunde bistå forskaren med så relevant och detaljrik kunskap som möjligt.

Även om ett målstyrt urval inte strävar efter att välja deltagare till studien slumpmässigt så vill forskare ändå göra ett urval som innebär att deltagarna kan återge den variation som finns i ursprungsgruppen. Det vill säga att man strävar efter att deltagarna ska skilja sig från varandra gällande viktiga aspekter eller egenskaper (Bryman, 2018, s. 496). Med detta i åtanke så har jag valt att intervjua skolkuratorer från två stora kommuner i södra skåne. För att säkerställa en så stor variation som möjligt i det begränsade urvalet av intervjupersoner valde jag skolkuratorer från olika områden inom dessa kommuner. Som forskare ska man ha klart för sig vilka kriterier man ska utgå från när man väljer deltagare till sin studie (ibid.). Mitt första kriterium var såklart att intervjupersonerna skulle arbeta som skolkuratorer då studiens syfte är att undersöka skolkuratorernas uppfattning om sin roll i arbetet mot mobbning. Sedan hade jag som kriterium att alla skolkuratorer skulle vara kommunalt anställda, för att se till så att skolkuratorerna skulle ha så lika förutsättningar som möjligt. Det sista kriteriet var att skolkuratorerna skulle arbeta inom grundskolan, avgränsningen gjordes för att minska spridningen i elevernas åldrar samt för att gruppen skulle vara så homogen som möjligt.

4.3.1 Intervjupersonerna

Först kommer en kort beskrivning av intervjupersonerna för att sedan kunna diskutera de lite mer djupgående.

Intervjuperson 1 (IP1) har en socionomutbildning och har varit yrkesverksam i 8 år. I 6 av de åren har hon arbetat som skolkurator och har arbetat 3,5 år på den skolan hon är på nu.

Tillsammans med en annan kurator ansvarar hon för cirka 620 elever.

Intervjuperson 2 (IP2) har en socionomutbildning och har varit yrkesverksam i 32 år. Hon har arbetat som skolkurator i 22 år och har arbetat på samma skola i 2,5 år. Det framkommer inte i intervjun hur många elever hon är ansvarig för men enligt skolans hemsida går cirka 500 elever på skolan och där arbetar utöver IP2 en kurator till.

Intervjuperson 3 (IP3) har en socionomutbildning och har varit yrkesverksam i 14 år. Hon har till största del arbetat som skolkurator och har arbetat på samma skola i 5 år. Hon är ansvarig för cirka 700 elever.

Intervjuperson 4 (IP4) har en socionomutbildning det framkommer inte i intervjun exakt hur länge IP4 har varit yrkesverksam. Men har arbetat som skolkurator sedan flera år tillbaka och har arbetat på den skola hon är på nu i 3,5 år. Fram tills första december i år har hon varit ansvarig för fyra olika skolor, nu ansvarar hon för två och har cirka 400 elever.

Intervjuperson 5 (IP5) har en socionomutbildning, det framkommer inte i intervju hur länge hon varit yrkesverksam. Hon har arbetat som skolkurator i 9 år och har varit på samma skola i 1,5 år. Hon är ansvarig för ca 400 elever.

Det som intervjupersonerna hade gemensamt var att de alla var skolkuratorer med en socionomutbildning som alla arbetade på kommunala grundskolor. Men storleken på både kommun samt skola skiljer sig åt för skolkuratorerna. Storleken på skolorna påverkade skolkuratorernas arbetsbelastning då de ansvarade för fler elever än skolkuratorerna på mindre skolor. Där fanns även de skolkuratorer som ansvarade för mer än en skola vilket också påverkade arbetsbelastningen. Det skiljde sig även organisatoriskt för skolkuratorerna då de olika kommunerna hade olika team för att hantera mobbningsproblematiken. De hade även olika handlingsplaner som implementerades på olika sätt.

Dessa intervjupersoner kontaktades då jag ansåg att de tänktes besitta den kunskap som var relevant för studiens syfte. Jag är dock medveten om att de personer som inte kontaktades

också skulle kunna besitta lika stor och relevant kunskap. Under urvalets gång upptäcktes även skillnader mellan intervjupersonerna som skulle kunna tänkas påverka sammanställningen och analysen av empirin. En svårighet som skulle kunna uppstå är att det finns stora skillnader i hur man bemöter en sjuåring jämfört med en sextonåring. Att skolorna har olika handlingsplaner och sätt att implementera dessa är också något som kan innebära svårigheter vid sammanställningen av empirin.

Intervjupersonerna hittades genom att gå in på kommunens hemsida där det finns kontaktuppgifter till alla skolor i kommunen. I första skedet skickades mail ut till fem kuratorer i respektive kommun, efter att bara ha fått svar från två så skickades mail till ytterligare fem kuratorer från respektive kommun. Fyra kuratorer till svarade att de gärna deltog i studien. Det kom några svar som erbjöd sig att delta men deras tillgänglighet passade tyvärr inte studiens tidsram. En kurator som hade tacka ja var tyvärr tvungen att avboka i sista sekund.

4.4 Tillvägagångssätt

När jag tog kontakt med skolkuratorerna via mail så beskrev jag att jag läser sjätte terminen på socionomprogrammet i Lund och att det var dags för mig att skriva min kandidatuppsats. Jag beskrev studiens syfte och vad den skulle handla om och bad dem återkomma om de var intresserade av att bli intervjuade. När jag väl fick kontakt med en skolkurator så bokade vi in en tid för intervjun, med tanke på den rådande samhällssituationen så skedde intervjuerna över Zoom. Intervjuerna började med att jag igen beskrev vem jag var, syftet med intervjun samt uppsatsens syfte. För att underlätta för mig själv senare vid analysen så frågade jag alla skolkuratorer om det gick bra att jag spelade in intervjun. I samband med deras samtycke så informerade jag om att jag var den enda som skulle ha tillgång till ljudfilerna och att filerna skulle raderas när transkriberingen var färdig. Intervjuerna varade mellan 30 till 45 minuter. När datainsamlingen var färdig så transkriberade jag mina ljudfiler till text. Ahrne och Svensson (2015) menar att samtidigt som man transkriberar sin ljudinspelning så bearbetar man aktivt, ordnar upp och strukturerar materialet. En fördel med att transkribera sitt material själv är att analysen och tolkningen fördjupas eftersom man lär känna sitt material och kan inleda tolkningsarbetet under själva lyssnandet och transkriberingen (Ahrne & Svensson, 2015,

s. 24). För att kunna återge skolkuratorernas utsagor så likt som möjligt så har transkriberingen skett med stor noggrannhet där allt som sades blev nedskrivet. Detta är viktigt för att kunna säkerställa att man återger vad intervjupersonerna berättat för att inte lyfta det ur kontext och återge hur man själv som forskare har tolkat vad intervjupersonen sagt och menar.

4.5 Analysförfarande

Som nämnt tidigare så börjar analysarbetet redan med transkriberingen av materialet. När materialet väl var transkriberat så skrevs det ut i pappersformat och lästes igenom några gånger. Lindgren (2014) anser att det första man bör göra när man har sitt material är att skapa en preliminär ordning av dess innehåll. Detta gör man genom att koda sitt material vilket är första steget till att reducera materialet så att det blir mer begripligt. Lindgren menar även att kodning är ett avgörande redskap för att reda ut vad materialet har att säga (Lindgren, 2014, s. 45). Kodning kan göras på flera olika sätt, exempelvis kan man ställa frågor, jämföra och kategorisera olika företeelser. Jag började med att jämföra empirin från mina intervjuer för att se om det fanns något mönster eller upprepningar men även efter motsägelser i utsagorna. Detta kategoriserades därefter och tillskrevs olika begrepp och därefter tematiserades dem. För att underlätta denna process så valde jag att ge varje begrepp en färg och gjorde överstrykningar i materialet när jag såg något som passade in under begreppen. Dessa överstrykningar fördes sedan över i ett annat dokument där de kodades på nytt, med nya färger, in under övergripande teman. Begrepp som uppstod var exempelvis *förebyggande arbete*, *handlingsplan*, *värdegrundsarbete* och *samtal*, teman som uppstod var exempelvis *förebyggande arbete*, *aktiva åtgärder* och *elevhälsoteam*.

4.6 Tillförlitlighet, reliabilitet och validitet

För att samhällsvetenskaplig forskning ska hålla en hög kvalite så har vissa kriterier utvecklats. Inom den kvantitativa forskningen så använder man validitet och reliabilitet. Problemet med dessa inom den kvalitativa forskningen är att de främst rör mätning av data. Därför har man inom kvalitativ forskning valt att omdefiniera dessa så att de passar den typen av forskning bättre (Bryman, 2018, s. 465).

Validitet står för om forskaren har lyckats undersöka det som avsågs undersökas. Med andra ord hänger studiens slutsatser samman och svarar de samtidigt på undersökningens syfte och frågeställningar (Bryman, 2018, s.). För att öka validiteten har det skapats en intervjuguide. Där jag avsåg att ställa öppna frågor för att ge respondenterna möjlighet till att svara fritt utifrån egna synpunkter och åsikter. Ett annat sätt att öka validiteten var att skolkuratorerna fick information om studiens innehåll och syfte innan de svarade på om de ville delta eller ej.

Det har även utformats alternativa kriterier för bedömning av kvalitativa undersökningar. Ett av kriterierna kallas trovärdighet och innebär att man säkerställt att forskningen utförts i utifrån med de regler som finns samt att man rapporterar resultaten till de personer som deltagit i studien för att de ska kunna bekräfta att forskaren uppfattat vad som sagts korrekt, också kallat respondentvalidering (Bryman, 2018, s. 467). För att öka studiens trovärdighet så upprepade jag vid tillfällena vad kuratorn sagt för att se till så jag uppfattat det korrekt.

Bryman nämner även att forskaren ska kunna styrka och konfirmera att de försökt säkerställa att studiens slutsatser inte blivit präglad av personliga värderingar eller teoretisk inriktning. Med insikten att det inte går att få en fullständig objektivitet i samhällsvetenskaplig forskning (Bryman, 2018, s. 470). För att kunna styrka att jag försökt säkerställa att mina personliga värderingar inte påverkat studiens slutsatser har jag redovisat för min förförståelse för ämnet.

4.7 Etiska övervägande

Bryman (2018) nämner olika etiska principer i sin bok, en av dessa är samtyckeskravet. Med detta menar Bryman att potentiella deltagare i studien ska få tillräckligt mycket information om studien och studiens syfte för att kunna ge sitt samtycke eller neka medverkande, detta samtycke ska även vara frivilligt. Samtyckeskravet uppfylldes genom att studiens deltagare fick information om studien på mail och kunde därefter välja om de ville delta eller ej. Studiens syfte presenterades igen i början av intervjun där samtycke även efterfrågades gällande inspelning av intervjun (Bryman, 2018, s. 175).

Sedan nämns informationskravet som även där kräver att forskaren informerar deltagarna om studiens syfte. Det innebär även att forskaren ska informera deltagarna om att deras medverkan är frivillig och att de har rätten att hoppa av studien utan något skäl. Denna information gavs i början av alla intervjuer utom en, då jag tyvärr glömde det. Däremot informerade jag alla deltagare att jag var den enda som hade tillgång till inspelningen av intervjun samt att ljudfilen raderas i samband med att transkriberingen avklarades (Bryman, 2018, s. 170).

Bryman diskuterar även konfidentialitetskravet som innebär att deltagarna och all information som potentiellt kan identifiera dem ska hållas anonym (Bryman, 2018, s. 174). All information som skulle kunna identifiera mina intervjupersoner hölls anonymt. Vid hänvisning till deltagarna används IP 1,2,3 och så vidare, namnet på skolorna eller vilken kommun de arbetar i framkommer inte i uppsatsen och är på så sätt också anonymt.

Sist är det nyttjandekravet som säger att de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast får användas för det som deltagarna har fått information. Där det insamlade materialet endast får användas till den forskning där samtycke har getts. Detta uppfylls genom informationen via mail och som senare upprepades i intervjun (Bryman, 2018, s. 171).

5. Analys

I detta avsnitt kommer empirin att analyseras utifrån två synvinklar. Den första synvinkeln innebär att empirin kommer att analyseras med hjälp av den forskning som presenterats tidigare i uppsatsen. Den andra synvinkeln innebär att empirin kommer att analyseras med hjälp av rollteorin.

Kuratorns upplevda roll i skolans organisation

I intervjuerna så frågades skolkuratorerna bland annat om hur de uppfattar sin roll i skolans mobbningsarbete. Från skolkuratorernas svar tolkade jag det som att skolkuratorerna hade en mångfacetterad roll, de uppfattade det som att de var delaktiga i många olika delar av mobbningsarbetet men de uttryckte att deras roll inte är central. De är som en pusselbit i ett pussel, där pedagogernas och övrig elevhälsopersonalens pusselbitar är lika viktiga. Detta ser

jag i Mertons (1968) teori om *role-set*, som betyder rolluppsättningar. Merton uttrycker att roller ofta förknippas med social status, där omgivningen ställer olika förväntningar på rollinnehavaren. Alla besitter olika roller genom livet och inom varje roll finns det mer än en status, vilket leder till att det ställs olika förväntningar på individen beroende på den status som rollen innehar i det sociala sammanhanget (Merton, 1968, s.54f). Skolkuratorn som roll är deras grundposition i skolans system, sedan fungerar skolkuratorns roll i de olika delarna av mobbningsarbetet som Mertons status. Där det då ställs olika förväntningar på skolkuratorn beroende på vilket sammanhang mobbningsarbetet är i. Detta tolkar jag som en anledning till att skolkuratorerna upplever att de har en mångfacetterad roll. Detta syns även i den tidigare forskningen där D-Wester (2005) inte anser att det är konstigt att skolkuratorn inte kan ge ett direkt svar på vilken roll de har då arbetet inom skolan ofta kan bli svårt och otydligt för socionomer. D-Wester menar att det är en följd av att övrig personal på skolan inte besitter samma kunskap vilket leder till att skolkuratorn blir ensam i sin profession (D-Wester 2005 s.11ff). Detta är något även Isaksson håller med om. Där hon inte anser att det är konstigt då hon menar att skolkuratorns uppdrag, från statens sida, är relativt vagt formulerat samtidigt som det råder en osäkerhet kring vilka uppdrag som generellt kännetecknar socionomyrket (Isaksson, 2014, s. 47f.). Jansson (2018) menar på att skolkuratorerna upplever sin roll som mångfacetterad då hon uttrycker att kuratorernas yrkesroll är komplex då skolkuratorn ska se och ta hänsyn till hela ledet. Att ta hänsyn till hela ledet menar Jansson att skolkuratorerna ska arbeta från individ till grupp till organisation eftersom hon anser att skolkuratorn är verksam på fler än ett plan (Jansson, 2018, s. 47). Att arbeta och vara verksam på tre olika nivåer gör det fullt förståeligt att skolkuratorerna har svårt att beskriva sin roll i arbetet mot mobbing. En skolkurator uttryckte det när jag frågade som:

“Jag vet inte riktigt hur jag ska svara. Jag gör så mycket både förebyggande men också aktivt och det gör jag med liksom både elever och pedagoger men även skolövergripande i elevhälsoteamet. (IP3)”

Isaksson håller med Jansson om att skolkuratorn ska vara verksam på flera nivåer och uttrycker att skolkuratorn generellt ska arbeta med elever på individ- och gruppnivå men även arbeta på organisatorisk nivå (Isaksson, 2014, s. 50f.). Vilket är något alla skolkuratorer beskrev att de gjorde, men de gjorde det på många olika sätt. Att skolkuratorerna beskrev olika sätt att arbeta på även då de har samma yrkestitel kan förklaras av hur Svensson,

Johnsson och Laanemets (2008) beskriver yrkesroller. Även om yrkesrollen har en särskild position i en organisation och därför är styrd av formella regler och beskrivningar, som lagstiftning så menar de att yrkesroller ändå har en personlig prägel. Svensson, Johnsson och Laanemets menar att det är samspelet mellan individens tidigare erfarenheter och professionens egna förväntningar, men även samspelet mellan organisationens uppdrag och brukarnas behov, som formar en yrkesroll. Detta samspel menar författarna leder till att skolkuratorernas roll ser olika ut på grund av att de som innehar rollen uppfyller dem olika (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 95f.).

En av skolkuratorns tydligaste roller var deras roll som stödfunktion. Eftersom Thornberg (2020) menar att roller endast existerar i relation till andra så innebär det att där finns de som behöver stöd. Hur skolkuratorerna fungerade som stödfunktion skiljde sig åt, vilket Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar beror på att roller definieras utifrån hur de samspelar med andra aktörer i sociala sammanhang. Som stödfunktion hade skolkuratoren inte något större ansvar i mobbningsarbetet och höll sig mer i utkanten. En av arbetsuppgifterna som befinner sig på det mer organisatoriska planet som ger skolkuratoren rollen som stödfunktion är det samverkande arbetet inom skolan som bidrar med handledning och konsultation till pedagoger. Vilket är något som skolkuratorerna uttryckte att de gjorde mycket av. En skolkurator beskrev det som:

“Ja, jag fungerar lite som ett bollplank för pedagogerna. De kommer och frågar mig om råd när de stöter på något som de ibland inte vet hur de ska lösa eller så har de fastnat (IP1).”

En annan kurator uttryckte att pedagogerna kom och bad om material och övningar som de kunde använda sig av ute i klasserna. Att skolkuratoren ger pedagoger material är ett exempel på Bolins (2011) samarbetsprocess, där pedagogerna systematiskt och ömsesidigt utför skolkuratorns professionsspecifika arbetsuppgifter, genom att pedagogen genomför en aktivitet som skolkuratoren planerat. Bolin menar att det för att kunna fullgöra sitt uppdrag uppstår ett ömsesidigt beroende mellan professionerna där de förhandlar fram en social ordning som kännetecknas av en gemensam struktur, teknologi och praktikideologi. (Bolin, 2011, s. 174). Isaksson menar att handledningen och konsultationen oftast inte sker formellt utan uppstår spontant när pedagogerna känner att de behöver skolkuratorns kompetens. Att

pedagogerna är i behov av att “bolla tankar” med skolkuratoren, menar Isaksson tyder på att det finns en tillit till och ett behov av skolkuratorns kompetens (Isaksson, 2014, s. 53f.). Även Jansson uttrycker att skolkuratoren handleder och konsulterar med resterande skolpersonal för att pedagogerna ska kunna arbeta i klassrummet med tidiga insatser (Jansson, 2018, s. 47). Isaksson har även i sin studie kommit fram till att den handledning och konsultation skolkuratorerna ger pedagogerna beskriver skolkuratorerna i studien, är den uppgift som tar mycket av deras tid (Isaksson, 2014, s. 53f.). Även om det må ta mycket tid så upplever jag att de skolkuratorer jag intervjuade ansåg att samarbetet med pedagogerna var mycket viktigt. Att samarbetet är viktigt går att förklara genom Merton (1968) som anser att roller, förväntningar och status är länkade med och hjälper till att utveckla varandra i en social struktur. Skolkuratoren genom sin roll som stödfunktion hjälper till att utveckla pedagogernas roller, då förväntningarna på pedagogernas roller ökar inom mobbningsarbetet med skolkuratorernas handledning (Merton 1968 s.422f). Skau diskuterar också hur viktigt samarbete mellan olika professioner är. Hon menar att skolkuratorns och pedagogernas kompetens står i ett flertydigt förhållande till varandra. Där de kan överlappa och komplettera varandra. Några av mina intervjupersoner har berättat att pedagoger har bjudit in dem i klassen för att prata om saker som ligger utanför deras kompetens medan en berättade att hon upplevde pedagogerna som mycket bättre på att främja bland annat gruppstillhörighet i klasser. Vilket gör att det är nödvändigt för olika professioner att samarbeta sinsemellan för att de ska kunna utföra sin egen professionsroll (Skau, 2018, s. 40). Det framgår tydligt i mitt empiriska material att skolkuratorerna uppskattar samarbetet med pedagogerna då de själva inte har mycket tid att gå ut och arbeta i klasserna med eleverna.

“Det blir lite, hur ska jag beskriva det, lite som att vi jobbar genom pedagogerna för att nå ut till eleverna (IP2).”

Att skolkuratorerna upplever att samarbetet är viktigt kan förklaras av Cunningham och Whitten som anser att det är viktigt att samverka med all skolpersonal för att insatserna mot mobbning ska vara effektiva (Cunningham & Whitten. 2007, s.13f).

Samverkande insatser inom organisationen

Ytterligare ett organisatoriskt område som mina intervjupersoner beskrev som ytterst viktigt var samarbetet med övrig skolpersonal i det förebyggande arbetet mot mobbning. I sökandet efter tidigare forskning på området så nämndes Olweus mobbningsförebyggande plan mycket, som var den första heltäckande interventionsplanen som användes. Enligt Cunningham och Whitten (2007) har Olweus plan blivit mallen för våld och mobbningsförebyggande arbete i skolan eftersom den har bevisad effektivitet i att minska mängden våld och mobbning.

Olweus plan innefattar exempelvis att pedagoger ökar sin medvetenhet om problemet samt uppmärksamma när det förekommer mobbning bland eleverna. Utbildning kring mobbningsdynamik, hur det manifesterar sig i skolmiljön samt vilken information de specifikt i sin roll behöver för att kunna agera. Cunningham och Whitten uttrycker att de åtgärder som Olweus nämner bör vara en av skolkuratorns arbetsuppgifter, då skolkuratoren bör vara en person som ansvarar för skolans sociala frågor (Cunningham & Whitten, 2007, s.16f). Nu var det inga av mina intervjupersoner som uttryckte att de använde sig av Olweus metod, dock kunde jag se hur skolkuratorerna beskrev att de gjorde vissa av de åtgärder som Olweus nämnde. En av skolkuratorerna beskrev att all skolpersonal på hennes skola börjar varje läsår genom att tillsammans gå igenom skolans handlingsplan för kränkande behandling, som skolkuratoren har varit med och skapat. I handlingsplanen definieras vad som anses vara mobbning och kränkande behandling, handlingsförloppet för aktiv mobbning beskrivs samt skolans övergripande arbete mot mobbning. Genom att skolkuratoren läser igenom handlingsplanen med pedagogerna så får pedagogerna en konstant påminnelse som, enligt Olweus plan, hjälper dem att uppmärksamma när det förekommer mobbning bland eleverna och generellt öka sin medvetenhet om problemet. Samt ger dem den information de behöver för att veta hur de ska agera. I handlingsplanen beskrivs även vilka uppgifter som antimobbingsgruppen har, vilket skolkuratoren är delaktig i. Vilket även det beskrivs i tidigare forskning som skolkuratorns uppgift där skolkuratoren bör organisera och involvera alla skolans aktörer i en grupp som fokuserar på det förebyggande arbetet mot mobbning. Som att utveckla strategier för påverka skol- och klassrumsmiljön till att främja en positiv miljö (Cunningham & Whitten, 2007, s.18ff).

Att sitta med i organisatoriska grupper som arbetar förebyggande och främjande, uttrycker alla skolkuratorer utom en att de gör. Denna grupp kallas för elevhälsoteamet. Att skolkuratorerna uttryckte att de satt med i elevhälsan var inte oväntat, vad som var oväntat var att en skolkurator uttryckte att hon inte var delaktig i något team på skolan. Att skolkuratorn ska ingå i elevhälsan som den psykosociala insatsen blev efter en ändring i skollagen 2010 lagstiftat genom att elever har rätt att få tillgång till medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser i en samlad elevhälsa. I den tidigare forskningen framkommer det att begreppet "tillgång till" aldrig har definierats och är därför väldigt diffust vilket innebär att det inte måste finnas skolkurator eller någon annan av elevhälsoprofessionerna på plats och tillgänglig i skolan hela tiden. En av skolkuratorerna uttryckte att hon är kurator på två olika skolor och behöver fördela sin tid där emellan. Vilket gör att hon, jämfört med de andra kuratorerna, är mindre tillgänglig för eleverna på de olika skolorna. Detta ser jag som en direkt följd av att "tillgång till" är så pass diffust att skolan därför inte väljer att ha en skolkurator på plats hela tiden. Detta uttrycker hon att hon upplever som dåligt både för sig själv i sin roll men även för eleverna, som hon anser behöver en närvarande och tillgänglig kurator hela tiden. Att det är viktigt att ha en närvarande kurator i skolan är något som stöds av Isaksson (2016) forskning som har funnit att det finns ett positivt samband mellan antalet skolkuratorer på en skola och antalet elever som avslutar sina studier. Skolkuratorns insatser kan också öka elevers närvaro och minska disciplinära problem vilket också har en positiv påverkan på elevens förmåga att nå utbildningsmålen (Isaksson, 2016, s. 18f.).

Även inom elevhälsoteamet beskriver skolkuratorerna sina roller annorlunda. Elevhälsoteamets huvuduppdrag är att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Även om skolkuratorn inte direkt uttryckte att hennes arbete med handlingsplanen, som tidigare nämnts, har skett som elevhälsopersonal så skulle det kunna vara ett exempel på ett uppdrag hon skulle utfört genom sin roll i elevhälsoteamet. Från mitt insamlade material så verkar det som att även om elevhälsoteamets uppdrag tar tid från skolkuratorns "vanliga uppdrag" så ger det de möjligheter att arbeta utifrån en annan roll. En kurator beskrev det som:

“Det är lite olika uppdrag i elevhälsoteamet jämfört med vad jag annars gör. Men det kan ge mig extra tid ibland till vad jag vanligtvis gör i min

roll utanför elevhälsan, eftersom jag kan gå in i klasser utifrån min roll inom elevhälsoteamet i samband med min vanliga kuratorroll (IP5). ”

Även detta kan förklaras med hjälp av Mertons (1968) rollteori, där han menar att skolkuratorns status kan ses som en rad rolluppsättningar som hjälper till att utforma en social struktur, där olika roller betyder olika status (Merton 1968 s.422f). Skolkuratorns roll i elevhälsoteamet ger dem en annan status, då de beskriver att de genom rollen som elevhälsopersonal har möjlighet att påverka skolan som organisation, något de inte har i sin roll som skolkurator. En skolkurator berättar att hon utifrån sin roll som elevhälsopersonal tar hand om mobbningsfrågor och diskuterar det förebyggande arbetet samt skolmiljön. Det uppdrag som hon utifrån elevhälsoteamet är drivande i är hur man ska skapa en tillgänglig lärmiljö för alla oavsett om man har någon svårighet eller funktionsnedsättning Att gå in och försöka ta bort hinder för individuella elevers lärande och utveckling är elevhälsans ansvar för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Att skapa tillgängliga lärmiljöer är enligt Skolverket en av elevhälsans uppgifter då de ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa (Skolverket). Arbetet med skol- och lärmiljön ser inte ut som ett förebyggande mobbningsarbete, men en skolkurator förklarar att arbetet med tillgänglig lärmiljö hjälper till att minska riskerna för mobbning då barn med funktionshinder blir mindre utpekade eftersom ett arbete med tillgänglig lärmiljö gynnar och stöttar dessa barn och normaliserar ett arbete som ska vara tillgänglig för alla. När skolmiljöerna är lika tillgängliga menar skolkuratoren att de barn som annars skulle kunnas ses som normbrytande inte utmärker sig inte mycket vilket hon menar leder till att där inte finns lika mycket olikheter som skulle kunna leda till mobbning. En skolkurator uttryckte att detta var ett viktigt uppdrag då hon sett att vissa elever som mobbar gör det för att de själva mår dåligt och inte alltid känner att de passar in. Därför anser hon att arbetet med tillgängliga skol- och lärmiljöer hjälper till att förebygga mobbning eftersom det ska ge alla elever samma förutsättningar vilket hon menar på minskar psykisk ohälsa.

En skolkurator lyfter i intervjun att hennes roll i elevhälsoteamet ger henne större möjligheter att vara ute i klasserna och arbete mer direkt med eleverna. Där hon menar att hon vid de tillfällena går ut i sin roll i elevhälsoteamet men även utifrån sin roll som skolkurator, eftersom hon menar att hon inte har lika mycket tid i rollen som skolkurator. Att inte ha tid är

ett tema som lyfts mycket av skolkuratorerna jag intervjuat något som även framgår i den tidigare forskningen. En av intervjupersonerna uttrycker detta som:

“Vi som skolkuratorer är lite försiktiga med att gå in i klasser för att vi är bara 2 på den här skolan, men vi har 620 elever. Mobbning händer ju, det tänker jag är i varje klass på ett eller annat sätt, mer eller mindre utbrett eller mer eller mindre etablerat kanske. Av logistiska skäl så är det inte möjligt för oss kuratorer att gå in varje fall. (IP1)”

Att vara försiktiga med att gå in i klasser innebär inte att skolkuratorerna inte vill vara ute i klasserna. Utan alla av skolkuratorerna uttryckte att de gärna ville vara ute mer. Men tiden finns inte till då de berättade att de har andra arbetsuppgifter som tar mycket tid. Två av kuratorerna uttryckte att de behöver resonera mellan vilka insatser som anses rimliga och vem som har eller inte har fått insats tidigare för att tiden inte finns till att hjälpa alla. En av skolkuratorerna berättade att hon ofta får välja bort att arbeta med pedagoger som har bett om hjälp när de pedagoger inte delar hennes syn på problemet och insatserna och är svåra att samarbeta. Inte för att hon inte vill hjälpa till men tiden att ta den kampen med pedagogerna menar hon finns inte. En anledning till att pedagoger ber om hjälp men inte är öppna för vad skolkuratoren föreslår är att skolkuratoren ofta är ensam i sin profession i en verksamhet som är tänkt att utbilda barn, där pedagoger utgör den profession med störst antal. Vilket går att förklara genom Isakssons forskning som uttrycker skolkuratorns jurisdiktion och legitimitet i vissa avseenden blir problematiska, när deras jurisdiktion och legitimitet ifrågasätts vilket kan få följder för det handlingsutrymme skolkuratorerna har. Att skolkuratoren behöver prioritera bort de fallen beror, utifrån Isaksson, på att de inte alltid har ett handlingsutrymme att använda sig av i de situationerna. Det kan även förklaras av att skolkuratoren har otydliga arbetsuppgifter vilket lämnar det öppet för förhandlingar med andra professioner, främst pedagoger, om skolkuratorns jurisdiktion. Som enligt Isaksson sker speciellt när det gäller samverkan med annan personal (Isaksson, 2014, s. 47f.). Enligt Skaus (2018) teori om roller, där skolkuratorns roll ses som en hjälparroll, menar hon att skolkuratorerna ska vara medveten om att i hjälparrollen inte de bara är hjälpare utan utövar makt och kontroll över andra och gör värderingar utifrån olika situationer. Vilket skolkuratorerna uttrycker att de anser tillhöra deras roll men de ansåg även att dessa prioriteringar var svåra att göra eftersom de behövde välja bort någon som bad om hjälp. Att det utifrån hjälparrollen känns svårt vid bortprioriteringar

kan enligt Skaus teori förklaras genom att bortprioriteringar går emot syftet för den professionella hjälparollen, som är att hjälpa sina brukare att välja de bästa möjliga handlingsalternativen (Skau, 2018, s. 60).

Arbetsmiljöns påverkan på insatser

Ytterligare ett sätt tidsbristen visar sig på är att en kurator uttrycker att hon enbart har två samtal på sig att göra utredningar för att det inte finns tid för fler. En annan skolkurator uttrycker att:

“Det är skitsvårt att prioritera för man vill ju också finnas för alla såklart, men hur man än gör så hinner man inte det. (IP5)”

När jag läste tidigare forskning visar Akademikerförbundet SSRs undersökning att tidsbristen inte bara gäller för de skolkuratorer jag intervjuade utan verkar vara ett nationellt problem. Deras undersökning visade på att 75% av skolkuratorer behövde välja bort det förebyggande arbetet på grund av den höga arbetsbelastningen och tidsbrist, där 90 % även rapporterade att de inte kunde utföra sitt arbete enligt planering (Akademikerförbundet SSR). En av skolkuratorerna uttryckte det väldigt passande, hon sa:

“Jag kände mig alltid otillräcklig. Jag bara liksom släcker bränder hela tiden. (IP4)”

Något alla skolkuratorer uttryckte när jag frågade om det fanns något de efterfrågade så svarade alla att det behövs mer personal på skolan. Många uttryckte att de hade högt barnantal på skolan och inte tillräckligt med personal för att finnas till för eleverna under hela dagen. Detta är något Törnsén diskuterar, han menar att det beror på att kommuner gör nedskärningar som innefattar tid och kompetens i skolan. Där konsekvenserna av detta tydligt syns i de kommunala skolorna, särskild för en av skolkuratorerna som var ansvarig för två skolor själv, eller en annan som var ansvarig för 700 elever. De skolkuratorer jag intervjuat ansvarar för mellan 300-700 elever vilket Akademikerförbundet SSR anser är för många. De har i en undersökning kommit fram till att 300 elever är maxantalet elever att ha ansvar över för att kunna göra ett gott arbete. Som tidigare nämnt så är skolkuratorns tillgänglighet för eleverna viktig, detta stärks av Törnséns forskning som visat på att de nedskärningarna kommuner gjort har lett till att elever föll mellan stolarna. Isaksson kom fram till i sin studie att nedskärningar

har påverkat skolkuratoren genom att det har begränsat olika typer av individbaserade insatser mot mobbning, som att en skolkurator berättade att hon har två samtal på sig att göra en mobbningsutredning (Isaksson, 2014, s. 56.). Många av skolkuratorerna uttryckte att de inte var mycket involverade i det förebyggande arbetet direkt med eleverna, som varit tänkt att vara elevhälsans huvudsakliga uppgift, utan det var i det akutstyrda arbetet skolkuratorerna uttryckte att de hade störst roll. Vilket jag, baserat på materialet från mina intervjuer, ser som en direkt följd av för högt elevantal och tidsbrist. Att skolkuratorns roll blir mest central i det akutstyrda arbetet är för att det är akut och det blir fokuset för att det i stunden är viktigast. Vilket i sin tur innebär att deras roll i det förebyggande arbetet blir perifer då de inte har lika mycket tid att lägga på det då det inte är akut. Sedan har de även arbetsuppgifter som inte har med mobbning och förebyggande arbete att göra.

Att skolkuratorns roll som beskrevs ovan, kan ändra sig och se olika ut går att förklara med hjälp av Svensson, Johnsson och Laanemets (2008). Medan Thornberg (2020) anser att roller beskriver beteenden och definierar individens plats inom en social struktur så menar Svensson, Johnsson och Laanemets att roller kan ses som överenskommelser som växer fram mellan individer. Där roller är relaterade till ett ömsesidigt utbyte med varandra genom personliga upplevelser och relationer, andra sociala nätverk eller institutioner. Eftersom roller är ett utbyte med andra genom bland annat personliga upplevelser betyder det att roller inte kan ses som statiska utan de kan förändras utifrån tid samt de situationer individen befinner sig i (Svensson, Johnsson och Laanemets, 2008, s. 95f.). Vilket går att se när man tittar skolkuratorns roll som stödfunktion till pedagogerna, som ofta skedde spontant och i korridorer bland andra människor och jämför sedan den med skolkuratorns roll i elevhälsoteamet, där de ska fungera som skolans psykosociala expert som arbetar utifrån en mer formell roll. Skolkuratorns roll och status ändras menar Merton (1968) eftersom han anser att alla besitter olika roller genom livet och varje roll har mer än en status, vilket leder till att det ställs olika förväntningar på skolkuratoren beroende på den status som rollen innebär i det sociala sammanhanget (Merton, 1968, s. 54f). Merton anser även att roller kan förändras då förväntningar, roller och status hjälper till att utveckla varandra i en social struktur (Merton 1968 s. 422f).

6. Diskussion

Syftet med studien var att belysa hur skolkuratorn uppfattar sin roll i arbetet mot mobbning. Vilket jag gjorde genom att genomföra fem intervjuer med skolkuratorer, att använda mig av intervjuer ansåg jag var det lämpligaste sättet då jag ville fånga upp hur skolkuratorerna själva beskriver sina upplevelser. Jag är medveten om att fem intervjuer gör det svårt att generalisera kring skolkuratorers upplevelser som helhet, något som även visade sig i hur olika skolkuratorerna beskrev hur de upplevde sin roll. Jag hade gärna gjort studien med ett större urval för att dels se ifall resultatet hade varit någorlunda likt. Dels för att det var tydligt när jag läste tidigare forskning att skolkuratorns roll och uppgift är vagt definierade vilket jag anser att det bör göras mer forskning på. Jag kunde se liknande mönster från den forskning jag fann återkomma i mitt resultat.

Mina frågeställningar syftade att undersöka hur skolkuratorer upplever sin roll i skolans arbete mot mobbning samt hur skolkuratorn upplever att arbetsmiljön påverkar deras roll i det förebyggande arbetet. Mina resultat visade att skolkuratorns roll var väldigt komplex vilket gjorde att skolkuratorerna upplevde och beskrev sina roller på olika sätt, utöver hur deras personligheter skulle kunna ha en påverkan. Där skolkuratorerna upplevde att de hade en stor roll i det aktiva arbetet mot mobbning och att det var i den rollen de interagerade mest med eleverna. Annars upplevde de att deras roll i det förebyggande arbetet var störst inom det organisatoriska arbetet där de interagerade mest med övrig skolpersonal. Att skolkuratorns roll inom det förebyggande arbetet inte tillät dem att interagera med eleverna upplevde de var en följd av stor tidsbrist och hög arbetsbelastning. Skolkuratorerna ansvarade för 300+ elever och hade andra arbetsuppgifter utöver arbetet mot mobbning vilket gjorde att de behövde göra prioriteringar. Vad jag såg i mina resultat var att skolkuratorerna prioriterade att arbeta direkt med eleverna när det gällde det akutstyrda arbetet och arbetade förebyggande mot mobbning bakom kulisserna med skolpersonal.

I min analys framkom det att finns en komplexitet och stor variation i skolkuratorns roll något som tydligt syns i både min studie och i tidigare forskning. Vilket gjorde att skolkuratorerna upplevde och beskrev sina roller på olika sätt, utöver hur deras personligheter skulle kunna ha en påverkan. Vilket kunde förklaras med hjälp av Mertons (1968) rollteori, som uttrycker att

alla besitter olika roller och status genom livet och att olika status, som skolkuratoren har inom skolan, innebär olika roller. I analysen kom jag fram till att skolkuratorerna till störst del inte interagerade med eleverna när det kommer till det förebyggande arbetet. Vilket jag tänker kan bero på att skolkuratoren ska vara verksam på olika nivåer, individ-, grupp- och organisatorisk nivå. Där skolkuratorerna uttrycker att de ansvarar för väldigt många elever samt att tiden inte finns till, vilket jag tolkar som att de behöver göra prioriteringar. De har inte tid att arbeta både förebyggande och aktivt med mobbning på alla nivåer samtidigt som de ska utföra sina andra arbetsuppgifter. Att välja bort att vara mycket involverade i det förebyggande arbetet med eleverna kan, som en skolkurator uttryckte, vara till följd av att de kan arbeta genom pedagogerna för att nå ut till eleverna. Hur de arbetar genom pedagogerna beskrev en skolkurator som att hon gav pedagogerna material och övningar som de skulle ta med sig ut i klasserna. Jag tyckte att det var väldigt intressant att höra hur mycket skolkuratorerna stöttade, handledde och rådgav pedagogerna även i det aktiva mobbningsarbetet vilket inte var något jag riktigt förväntade mig. Skolkuratorerna uttryckte att pedagogerna sökte upp dem när de behövde bolla ideer över hur de skulle ta sig an ett problem eller ta sig vidare när de hade fastnat. Det var även först i det aktiva mobbningsarbetet som skolkuratoren hade en stor roll i att arbeta med eleverna. Där de hade flera samtal med de elever som var inblandade i en aktiv mobbningsituation samt göra mobbningsutredningar som också involverade att prata med eleverna.

Skolkuratorerna gjorde även mycket av det förebyggande arbetet organisatoriskt vilket berodde på deras roll inom elevhälsoteamet vars syfte är att arbeta förebyggande och hälsofrämjande skolövergripande. Det var dock en skolkurator som uttryckte att hon inte var med i elevhälsoteamet. Något jag nu i efterhand ångrar att jag inte frågade mer om, just med tanke på att skolkuratoren ska vara delaktig och ha en roll i elevhälsoteamet och varje skola är skyldiga ha någon form av elevhälsa. Jag undrar nu efter att analysen är färdig om det skulle kunna bero på arbetsbelastning. Alla skolkuratorer lyfte att de var ansvariga för många elever och uttryckte att de inte har tid nog till att utföra sina arbetsuppgifter i den utsträckning det behövs. Vilket har gjort att de tvingas att bortprioritera vissa saker. Den skolkurator som uttryckte att hon inte var med i elevhälsoteamet hade också berättat att hon var ansvarig för cirka 400 elever och skolkurator för två skolor. Att behöva dela upp sin tid på två skolor och samtidigt ansvara för lika många elever som en skolkurator har på en och samma skola tänker

jag kan få en påverkan på hur skolkuratorns roll ser ut. Även om det går emot vad lagen säger anser jag ändå att det kan vara rimligt att hon inte har tid att sitta med i elevhälsan. Detta fick i sin tur mig att reflektera över vilken påverkan elevantal har för skolkuratorns roll och hur de upplever kvalitén på deras arbete. Inte för att jag tror att kvalitén är dålig utan mer över huruvida det finns en skillnad i hur skolkuratorer som har ett lågt elevantal uppfattar kvalitén på deras arbete gentemot de som har ett högt och då hur stor denna eventuella skillnad är. Jag kan tänka mig att det kan finnas stor skillnad, vilket är en anledning till varför jag tyckt det hade varit intressant att utföra en liknande studie på större nivå som syftar att undersöka hur elevantal och arbetsbelastning påverkar skolkuratorernas uppfattning om kvalitén på deras arbete.

Mobbning är ett ämne som har det har studerats mycket kring men jag upplevde att det var svårt att hitta relevanta studier som har undersökt skolkuratorers upplevelser kring sin roll i arbetet mot mobbning. Det var lite lättare när jag vidgade forskningen till att inkludera skolkuratorers syn på deras roll i hela skolans arbete. De flesta studier kring ämnet var även äldre, där många var gjorda innan lyftet i elevhälsan år 2010 som påverkade skolkuratorns roll. Eftersom forskare har uttryckt att otydligheten i skolkuratorns arbetsuppgifter kan få negativa intryck på skolkuratorns arbete och handlingsutrymme hoppas jag att det kommer mer forskning på skolkuratorns roll så otydligheten försvinner och att de slipper att försvara sin roll.

Anledningen till att jag valde detta ämnet var att jag i somras såg ett inlägg i nyheterna där de diskuterade grov mobbning i skolan, inlägget var tio minuter långt och inte en gång nämnde de skolkuratorerna. Vilket fick mig att reflektera över vilken roll skolkuratoren har i arbetet mot mobbning och hur de upplever denna roll. Innan jag började läsa till socionom var min kunskap om skolkuratoren begränsad till att jag hade en djup förståelse för hur en kurator roll ser ut utanför skolans värld. Jag har haft tur med att min kunskap om mobbning än idag bara är teoretisk, men det är ett hemskt ämne och jag var chockad över hur många unga som går igenom detta. Men även över hur lite resurser skolkuratorerna har för att arbeta med detta, två samtal per utredning är inte hållbart. Alla skolkuratorer uttryckte att de hade en extremt stor arbetsbelastning och att tiden inte räcker till för att kunna finnas där för alla som behöver hjälp. Vad skolverket väljer att satsa på år 2022 är viktigt, men mobbning och ungas psykiska

hälsa är enligt mig viktigare. Ge skolkuratorerna resurserna att arbeta proaktivt och inte aktivt, för de ungas skull.

7. Källförteckning

Akademikern (2021). Många skolkuratorer ansvarar för fler än 300 elever: ”Jättestressigt”.
<https://akademikern.se/manga-skolkuratorer-ansvarar-fler-300-elever-jattestressigt-0/> Hämtad 2021-11-11

Akademikerförbundet SSR, Skolans psykosociala expert,
<https://akademssr.se/lon-karriar/yrkesfragor/socionom/skolkurator> Hämtad 2021-11-11

Akademikerförbundet SSR (2014). Sambandet mellan psykisk ohälsa, skolmiljö och skolresultat. Om behovet av fler skolkuratorer. (elektronisk) Akademikerförbundet SSR
<https://akademssr.se/sites/default/files/files/filerf17VF.pdf> Hämtad 2021-11-03

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl. Stockholm: Liber

Backlund, Åsa (2007) *Elevvård i grundskolan – Resurser, organisering och praktik*.
Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete, Rapport i socialt arbete, Nr 121

Bolin, A. (2011). *Shifting Subordination: Co-located Interprofessional Collaboration between Teachers and Social Workers*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: MTM

Cunningham, Nancy J. & Whitten, Michael (2007) The Role of the Middle School Counselor in Preventing Bullying. *Journal of School Counseling*, 5(1) <http://eric.ed.gov/?id=EJ901162>
Hämtad 2021-12-06

D-Wester, Yvonne (2005) *Socionomen i skolan*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB

Friends (2021) *Friendsrapporten 2021* (elektronisk). Friends organisationens officiella hemsida. https://friends.se/uploads/2021/08/Friendsrapporten_2021.pdf Hämtad 2021-11-06

Gustafsson, Lars H (2009) *Elevhälsa börjar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Upplaga 1:1

Hjörne, Eva (2018). Vad vet vi om elevhälsan? I: Eva Hjörne (red.) *Elevhälsoarbete under utveckling – en antologi*, Specialpedagogiska skolmyndigheten

Isaksson, Cristine. (2014) Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 21(1).

Isaksson, Cristine. (2016) *Den kritiska gästen: en professionsstudie om skolkuratorer*. Doktorsavhandling. Institutionen för socialt arbete. Umeå universitet

Jansson, Gunilla (2018). *Två perspektiv: en skolkurators vardag, tankar och etik*. Första upplagan [Everöd]: Recito Förlag

Johannessen, Asbjørn, Tufte, Per Arne & Christoffersen, Line (2020). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Upplaga 2 Stockholm: Liber

Lindgren, Simon (2014) Kvalitativ analys. I: Mikael Hjerm, Simon Lindgren & Marco Nilsson (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2. uppl. Malmö: Gleerup

Menestrel, Suzanne Le (2020). Preventing Bullying: Consequences, Prevention, and Intervention, *Journal of Youth Development*, 15(3), 8 – 26

Merton, Robert K. (1968) *Social Theory and Social Structure*. New York: The Free Press.

Moore, Sophie E, Rosana E Norman, Shuichi Suetani, Hannah J Thomas, Peter D Sly, James G Scott (2017). Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *World Journal of Psychiatry*, 7(1), 60–76.

Olweus, Dan & Limber, Susan P (2018) Some problems with cyberbullying research, *Current Opinion in Psychology*, Volym 19

Regeringskansliet (2021). Regeringen satsar på högre kunskapsresultat, fler utbildade lärare och ökad jämlikhet i skolan – 1,3 miljarder tillförs 2022, [pressmeddelande] 2021-09-10

SFS 2008:567 *Diskrimineringslag*

SFS 2010:800 *Skollag*

Skau, Greta Marie (2008) *Mellan makt och hjälp. Om det flertydiga förhållande mellan klient och hjälpare*. Malmö: Liber AB, Upplaga 3:2

Skolverket (2021). Elevhälsa,

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/elevhalsa> Hämtad 2021-12-06

Skolvärlden (2019). Var femte skolkurator hinner inte med sina arbetsuppgifter

<https://skolvarlden.se/artiklar/var-femte-skolkurator-hinner-inte-med-sina-arbetsuppgifter>

Hämtad 2021-11-14

Svensson. Kerstin, Johansson. Eva, Laanemets. Leili, (2008). *Handlingsutrymme. Utmaningar i socialt arbete*, Stockholm: Författarna och Bokförlaget Natur & Kultur. Upplaga 1:2

Thornberg, Robert (2020). *Det sociala livet i skolan*. Malmö: MTM

Törnsén, Monika (2010). *Rektor, elevhälsan och elevers lärande och utveckling*, Stockholm: Skolverket

8. Bilagor

Informationsbrev

Hej! Jag heter Nikita Åström och går sjätte terminen på socionomprogrammet i Lund. Jag ska nu skriva mitt examensarbete och vill fokusera på att undersöka hur skolkuratoren upplever sin roll i skolans arbete med mobbning samt hur de upplever att arbetsmiljön påverkar det förebyggande arbetet. Jag undrar därför om det skulle vara möjligt att få intervjua dig kring detta över zoom eller på telefon. Intervjuerna kommer att ta plats november-december 2021 och är beräknade att ta ca 45 minuter.

Om du har möjlighet och skulle vilja bli intervjuad så kan du kontakta mig på följande:

Min mail: ni4476pi-s@student.lu.se

Mitt telefonnummer: 07-xxxxxxx

Tack på förhand!

Vänliga hälsningar, Nikita Åström